

BİRECİK’TE TAŞIMALI EĞİTİM UYGULAMALARININ İNCELENMESİ

Examination of Bussed Education Practices at Birecik

Mustafa CİNOĞLU¹, Metin ÖZTÜRK², Harun DEMİR³

ÖZET

İç ve dış göçler, ekonomik sebepler, sosyal sebepler, dağınık demografik yapı gibi sebeplerle kimi yerleşim birimlerinde eğitim-öğretim hizmeti sunmak için gereken asgari öğrenci sayısına ulaşamamaktadır. Bu tarz yerleşim birimlerinde ikamet eden öğrenciler, ülke genelinde taşımali eğitim kapsamına alınmıştır. Taşımali Eğitim hizmetlerine dönük standartlar kanun metinleriyle güvence altına alınmış olsa denetimi sağlıklı şekilde yapılamamaktadır. Çalışmamızla Şanlıurfa ili Birecik ilçesindeki taşımali eğitim hizmetlerinde yaşanan sorunlar tespit edilerek çözüm önerileri sunulmuştur. Bunun için hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu örnekleme uygulanmış ve nitel araştırma tekniklerine uygun olarak analiz edilmiştir.

Yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler ile ilk olarak Birecik’te taşımali eğitim hizmetlerinde yaşanan sorunlar tespit edilerek tablolaştırılmış ve açıklanmıştır. Ardından tespit edilen sorunlara dönük çözüm önerileri tablolaştırılmış ve açıklanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Taşımali Eğitim, İlköğretim, Değerlendirme.

ABSTRACT

In some settlements, the number of students – which is need to provide education and training services – can’t be reached. Because of internal and external migrations, economic reasons, social reasons and disorganized demographic structures. In such settlements students, who reside in there are included in the bussed education across the country. Although standards, which are concerned with bussed education are protected with the text of law, controls can’t be performed well. With our study, the problems of bussed education in Şanlıurfa-Birecik are identified and solutions are provided.

Semi-structured interview form, developed by the researchers, applied to sampling and analyzed according to qualitative research techniques. Data, which is obtained as a result of interviews, used and identified in problems of bussed education in Birecik, firstly. Then solutions to these problems have been proposed.

Keywords: Bussed Education, primary education, evaluation.

¹ Yrd. Doç. Dr.; 7 Aralık Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Kilis, mustafacinoglu@yahoo.com

² Öğretmen, Mehmet Uluğ Can Ortaokulu, Kilis, mr.metinozturk@gmail.com

³ Öğretmen, Çeplerli İlkokulu, Erzurum, harun_6363@hotmail.com

GİRİŞ

İkinci dünya savaşından sonra dünyada eğitime verilen önem hızla artmıştır. Bu bağlamda ülkeler eğitimin yaygınlaştırılmasına dönük çeşitli uygulamaları ortaya koymuştur. Bilhassa dağınık nüfus yerleşimine sahip ülkeler, eğitim hizmetini daha büyük kitlelere yayabilmek adına uzaktan video destekli eğitim, telsiz yayını ile eğitim, taşımali eğitim ve yatılı eğitim gibi çeşitli yollara başvurmuştur.

Eğitime temelde siyasetçiler ya da çeşitli eğitimciler türlü hedefler koysa da temelde eğitimin hedefi bütün bireylerin bilgi ve beceri yönüyle tek tipleştirilmesi değil; bireyin öğrenme gücü oranında bilgi ve beceri edinebileceği asgari ortamların sağlanması ile bu ortamlardan yararlanmada fırsat ve imkan eşitliği sunulması olmalıdır (Ünal, 1984:57; Akt. Kaya ve Aksu, 2009:178). Nash'a(1971; akt. Kaya ve Aksu, 2009) göre eğitimde fırsat eşitliği sadece ortak bir uygulama ve değerlendirme ile değil aynı zamanda hakların kullanımında bir eşitlik sunulmasıyla sağlanabilir.

Bu doğrultuda Milli Eğitim Bakanlığı öğretim programlarında bilgi ve davranış açısından birbirine denk bireyler yetiştirilmesini hedeflemenin yanında eğitim-öğretim hizmetini bütün bireylere eşit bir şekilde ulaştırmayı da hedeflemektedir. Bilindiği üzere ülkemizde, bilhassa doğu ve kuzey kesimlerinde coğrafi şartlar gereğince dağınık nüfus yerleşimi bulunmaktadır. Bu yerleşim birimlerinin bir bölümünde okul açmaya yetecek öğrenci sayısında ulaşılamadığı görülmektedir. Bu sebeple MEB, bireylere eğitim-öğretim hizmetini mümkün olduğunca eşit biçimde sunmak amacıyla çeşitli eğitim kampanyaları düzenleyerek okula devam oranını arttırmaya gayret etmiştir. Devlet, öğrencileri okula kazandırmak adına özel sektör ve uluslararası sivil toplum kuruluşları ile kısa vadeli kampanyalar boyutunda işbirliği yapmanın yanı sıra “Yatılı İlköğretim Okulları”nın yanında “Taşımali Eğitim Uygulamaları”na da yer vermektedir (Kavak, 1997).

Ülkemizde ilk olarak 1989-1990 eğitim-öğretim yılında taşımali eğitim uygulamaları başlatılmıştır(MEB 1994. s.12). Sekiz yıllık kesintisiz eğitim uygulamasına geçilmesiyle birlikte taşımali eğitim uygulamaları ülke geneline yayılmaya başlamıştır. Uygulama genel olarak ortaokul hizmeti için yeterli öğrenci sayısına ulaşamayan yerleşim birimlerindeki öğrencilerin mümkün olan en yakın yerleşim biriminde kurulan ve “Taşıma Merkezi” olarak adlandırılan ortaokullara ya da ilköğretim okullarına taşınması şeklinde işlemektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı Taşımali İlköğretim Yönetmeliği'nde taşımali eğitim uygulamalarının amacı “*İlköğretim kurumu bulunmayan, çeşitli nedenlerle eğitim ve öğretime kapalı, birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan ilkokul, ortaokul veya imam-hatip ortaokulu öğrencilerinin, taşıma merkezi seçilen okullara günü birlik taşınarak kaliteli bir eğitim ve öğretim görmelerini sağlamak*” olarak belirtilmiştir (MEB, 2000).

Ülkemizde taşımali eğitime geçişin gerekçeleri şöyle ifade edilebilir (Şentürk, 2005):

Dağınık yerleşim düzeni: Ülkemizdeki yerleşim birimlerinin, özellikle doğu vilayetlerimizde, dağının yapıda olması. Bu sebeple bir yerleşim yerinde yeterli çağ nüfusu bulunmaması taşınmalı eğitimi bir anlamda zorunlu kılmaktadır.

İç ve Dış Göçler: İnsanların küçük yerleşim yerlerinde maddi tatmine ulaşamamalarından dolayı içgöçlere yönelmesi ve bu sebeple köylerde ya da diğer küçük yerleşim birimlerindeki nüfusun azalması, yani iç göçler sebebiyle okulların hizmet verebilmesi için yönetmeliklerle belirlenen asgari öğrenci sayısına ulaşamaması (MEB İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, 2003).

Nüfusu 250'den aşağı olan yerleşim birimlerindeki öğrencilerin ikinci kademe eğitimden yararlanmaları için şu yöntemler belirlenmiştir:

- Çocuklar yürüme mesafesinde bulunan ikinci kademe okullarına yürüyerek gidip gelecektir.
- Yürüyerek gidilmeyecek yerleşim birimlerindeki çocuklar uygun yol varsa taşıma masrafı devletçe karşılanarak, okula taşınarak bu hizmetten yararlanacaklar (Taşınmalı Eğitim).
- Yürümek ya da taşımak söz konusu değilse uzaktan eğitim (radyo ve tv ile), ikinci kademe okul yanına pansiyon sağlanması, yatılı ilköğretim okulu kurulması gibi önlemlerden yararlanılacaktır (Karakütük, 1996).

2013 yılında göç alan illerin başında sırayla, İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya, Bursa ve Kocaeli gelmektedir. Bu illere olan göçün artması diğer illerin göç verme oranının artması anlamına gelmektedir (TUİK, 2000; TUİK, 2014). Göç veren illerimizde nüfusun azalması da okulların kapasitelerinin altında çalışmasına ve dolayısıyla öğretmenlerden de kapasitelerinin altında verim alınmasına neden olmaktadır. Oysa bu okullardaki öğrenciler, uygun merkez okula taşındıklarında, birleştirilmiş sınıf uygulaması ortadan kaldırılabilir ve beş sınıf yerine bir sınıfa giren öğretmenin daha verimli olması sağlanabilir. Ayrıca birden çok (en az beş) öğretmenli merkez okullarda öğretmenlerin birbirlerinin bilgi ve deneyimlerinden yararlanmaları da sağlanabilir.

Sosyal Sebepler: Yatılı okul uygulamaları gerek öğrencileri ailelerinden ayırması gerekse maddi olarak taşınmalı eğitimden çok daha yüksek maddi giderlere neden olmaktadır. Bu nedenle yatılı okul uygulamalarının yerine taşınmalı eğitim öncelikli olarak tercih edilmektedir.

Ekonomik Sebepler: Ekonomik sebeplerle bütün okullara eğitim materyalleri temin edilememektedir. Dolayısıyla Merkezi okullar materyallere çokça sahipken ücra okullara yani taşınan okullara pek materyal sunulamamaktadır. Taşınmalı eğitim sayesinde materyaller tek bir okula gönderilecek ve böylece daha az maliyete daha çok öğrenci yararlanabilecektir.

Taşınmalı eğitim uygulamaları kâr-zarar oranında bakıldığı zaman şüphesiz ki toplanan her yerleşim birimine ortaokul binası yapılması, malzeme temin edilmesi ve öğretmen görevlendirilmesinden daha ekonomik olacaktır. Bununla birlikte eğitsel ve sosyal boyutu farklı araştırmalara konu olabilir. Taşınmalı eğitim uygulamalarının beklenen olası sonuçları eğitsel yönden ve ekonomik yönden olmak üzere iki kısımda ele alınmaktadır (Yeşilyurt ve Orak, 2007: ss.202-203):

Eğitsel açıdan taşımali eğitim uygulamalarının olası sonuçları şöyledir: (1) Eğitimde fırsat eşitliği sağlanabilir. (2) Ortaokul kademesine öğrenci devamı artabilir. (3) Küçük ve okulsuz yerleşim birimlerindeki öğrencilere ortaokul ve lise öğrenimi imkânı sağlanabilir. (4) Uygulama bölgelerinde öğrenciler merkezlerde toplanacağından öğretmen ihtiyacı düşecektir. (5) Taşınan öğrenciler merkez okullardaki imkânlardan yararlanabilecektir.

Ekonomik açıdan taşımali eğitim uygulamalarının olası sonuçları ise şöyledir: (1) Normalde bütün okullara gönderilmesi gereken eğitim araç ve gereçleri taşıma merkezlerine gönderilecektir. Bunun sonucunda daha fazla öğrenciye tek okulda daha zengin bir araç-gereç ortamı sağlanmış olacaktır. (2) Taşınan okulların elektrik, su, onarım, yardımcı hizmet personeli ve öğretmen ücretlerinden tasarruf edilmiş olacaktır. (3) Eğitim denetmenlerinin taşınan okullara gitme gerekliliği azaldığından geçici görev yolluklarından tasarruf edilecektir.

Bu çalışma ile Şanlı Urfa'nın Birecik ilçesindeki taşımali eğitim uygulamalarının fayda ve zarar yönünden incelenmesi amaçlanmıştır.

AMAÇ

Bu araştırmanın amacı Şanlıurfa'nın Birecik ilçesinde uygulanmakta olan Taşımali Eğitim Uygulamasını değerlendirmektir. İlçede yerleşim birimlerinin dağınık ve düşük nüfuslu olması kesintisiz eğitim uygulamalarını güçleştirmektedir. Bununla beraber aynı sebepler, söz konusu yerleşim birimlerinde birleştirilmiş sınıf uygulamalarını zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla, daha önce de bahsedildiği gibi, ilçede bulunan öğrencilerin eğitim-öğretim hizmetlerinden mümkün olan en iyi şekilde yararlanabilmeleri amacıyla taşımali eğitim uygulamalarına dahil edildiği görülmektedir. Bu uygulamalarda yaşanan olası sorunların tespiti ve bunlara sunulacak öneriler ile taşımali eğitim hizmetinin kalitesinin artırılmasına katkı sağlamak amaçlanmaktadır.

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu araştırma taşımali öğretim sistemine dahil edilen öğrencilerin mevcut durumunu ortaya koyması ve görülen olası aksaklıkların giderilerek daha nitelikli bir taşımali eğitim sisteminin sürdürülmesine dönük öneriler sunması bakımından önem arz etmektedir.

ARAŞTIRMA SORULARI

1. Taşımali İlköğretim uygulamalarının Birecik'teki durumu nedir?
2. Taşımali İlköğretim uygulamalarında karşılaşılan olası sorunlar nelerdir?
3. Birecik'te Taşımali İlköğretim uygulamalarının niteliği nasıl artırılabilir?

YÖNTEM

Bu çalışmada Yarı Yapılandırılmış Görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırma amacına uygun, araştırmacı tarafından şekillendirilmiş, açık ve kapalı uçlu sorulardan oluşan görüşme tarzı, yarı yapılandırılmış

görüşmedir. Bu görüşmelerde hem sabit seçenekli hem de derinlemesine ilerlemeye müsait sorular bulunur. (Büyükoztürk ve diğerleri, 2010:163)

Bununla birlikte çalışmada yerli ve yabancı alanyazın taraması yapılarak ilgili kurumlardan evrak talebi yoluna da gidilmiştir.

EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Şanlıurfa Birecik ilçesinde taşımali ilköğretim uygulamasının yapıldığı merkez okullarda görev yapan yönetici, öğretmen, taşımali eğitim kapsamındaki öğrenciler ve bu öğrencilerin velileri ile şoförler oluşturmaktadır. Evrenin içerisindeki Taşıma Merkezi Okul sayısı ondur. Taşınan öğrenci sayısı 2614'tür. Evrenin büyük olması ve ulaşım güçlükleri nedeniyle örneklem alma yoluna gidilmiştir.

Araştırmanın örneklemini biri ilçe merkezinde, dördü ilçe merkezine bağlı köylerde bulunan 5 taşıma merkezi okul oluşturmaktadır. Okulların seçilmesinde Kolay Ulaşılabilir Durum Örneklemesine gidilmiştir. Seçilen bu beş okulun tüm yöneticileri ve örneklemedeki her okuldan dörder öğretmen ($5 \times 4 = 20$ öğretmen) görüşmelere dahil edilmiştir. Bununla birlikte bu taşıma merkezlerine taşınan ikişer köy seçilip bu köylerden de ikişer veli ($5 \times 2 \times 2 = 20$ veli) ile ikişer öğrenci ($5 \times 2 \times 2 = 20$ öğrenci) seçilerek araştırma örnekleme oluşturulmuştur (Bkz.Tablo 1).

Tablo 1.Örneklem Dağılımını Gösterir Tablo

Okul	Yönetici	Öğretmen	Öğrenci	Veli
A İlköğretim Okulu	2	4	4	4
B İlköğretim Okulu	2	4	4	4
C ilköğretim Okulu	2	4	4	4
D İlköğretim Okulu	2	4	4	4
E İlköğretim Okulu	2	4	4	4

BİRECİK'TE TAŞIMALI EĞİTİM UYGULAMALARI

Araştırmanın bu bölümünde Taşımali Eğitim uygulamalarının Birecik'teki durumu ele alınmıştır. Birecik'te eğitim kademelerine göre taşınan öğrenci sayıları Tablo 2'de görülebilir.

Tablo 2. Şanlıurfa'nın Birecik İlçesinde Taşınan Öğrenci Sayı ve Yüzdelerini Gösterir Tablo

Cinsiyet	1.-5. Sınıf		6.-8. Sınıf		1.-8. Sınıflar Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Kız	241	11,3 %	739	34,6 %	980	45,9 %
Erkek	319	14,9 %	837	39,2 %	1156	54,1 %
Toplam	560	26,2 %	1576	43,8 %	2136	100 %

Şanlıurfa'nın Birecik ilçesine bağlı 105 köyden 980'i kız, 1156'sı erkek olmak üzere toplam 2136 öğrenci ilçe merkezine bağlı 10 taşıma merkezi okula taşınmaktadır. İlkokul düzeyinde taşınan öğrenci sayısı 560, Ortaokul düzeyinde taşınan öğrenci sayısı ise 1576'dır. Bu okullardan Ferit Aydın MİRKELAM ve Birecik TOKİ ilköğretim okulları ilçe merkezinde; Ayran, Çiftlik, Böğürtlen, Mağaralı, Bilekli, Şekerköy, Yavuz Sultan Selim, Halil İbrahim DEMİR ilköğretim okulları ise ilçe merkezine bağlı köylerde bulunmaktadır. Taşıma merkezi olan bu okullarda toplam derslik sayısı 127'dir. Taşımali ilköğretim uygulaması için ayrılan servis aracı sayısı 144'dür. Bu servis araçları en yakın 3 km, en uzak 25 km'den öğrenci taşımaktadırlar (Bkz. Tablo 3).

Tablo 3. Birecik'te Derslik, Taşıma Aracı ve Taşınan Öğrenci Sayılarını Gösterir Tablo

Taşıma Merkezi Okulun Adı	Derslik Sayısı	1.-5. Sınıflar	6.-8. Sınıflar	Toplam	Araç Sayısı
Ferit Aydın Mirkelam İ.O.	20	40	256	296	19
Birecik TOKİ İ.O.	24	174	344	518	24
Ayran İ.O.	8	26	153	179	11
Çiftlik İ.O.	8	10	10	20	1
Böğürtlen İ.O.	11	57	262	319	21
Mağaralı İ.O.	15	62	112	174	11
Bilekli İ.O.	8	77	226	303	21
Şekerköy İ.O.	8	8	6	14	1
Yavuz Sultan Selim İ.O.	11	44	43	87	6
Halil İbrahim Demir İ.O.	14	62	164	226	15
Toplam	127	560	1576	2136	131

Tablo 3'te görüldüğü üzere, Ferit Aydın MİRKELAM İlköğretim Okulu'na 15 köyden 126'sı kız 170'i erkek olmak üzere toplam 296 öğrenci taşınmaktadır. Bu okulun toplam derslik sayısı 20'dir. Taşınmalı eğitim için ayrılan araç sayısı 19'dur. Bu servis araçları en yakın 7 km, en uzak 16 km mesafeden öğrenci taşımaktadırlar.

Birecik TOKİ İlköğretim Okulu'na 28 köyden 251'i kız, 267'si erkek olmak üzere toplam 518 öğrenci taşınmaktadır. Bu okulun toplam derslik sayısı 24'tür. Taşınmalı eğitim için ayrılan araç sayısı 36'dır. Bu servis araçları en yakın 8 km, en uzak 25 km mesafeden öğrenci taşımaktadırlar.

Ayran İlköğretim Okulu'na 11 köyden 73'ü kız, 106'sı erkek olmak üzere toplam 179 öğrenci taşınmaktadır. Bu okulun toplam derslik sayısı 8'dir. Taşınmalı eğitim için ayrılan araç sayısı 11'dir. Bu servis araçları en yakın 6 km, en uzak 19 km mesafeden öğrenci taşımaktadırlar.

Çiftlik İlköğretim Okulu'na 1 köyden 6'sı kız, 14'ü erkek olmak üzere toplam 20 öğrenci taşınmaktadır. Bu okulun toplam derslik sayısı 8'dir. Taşınmalı eğitim için ayrılan araç sayısı 1'dir. Bu servis aracı 7 km mesafeden öğrenci taşımaktadır.

Böğürtlen İlköğretim Okulu'na 11 köyden 160'ı kız, 159'u erkek olmak üzere toplam 319 öğrenci taşınmaktadır. Bu okulun toplam derslik sayısı 11'dir. Taşınmalı eğitim için ayrılan araç sayısı 21'dir. Bu servis araçları en yakın 3 km, en uzak 20 km mesafeden öğrenci taşımaktadırlar.

Mağaralı İlköğretim Okulu'na 11 köyden 73'ü kız, 101'i erkek olmak üzere toplam 174 öğrenci taşınmaktadır. Bu okulun toplam derslik sayısı 15'tir. Taşınmalı eğitim için ayrılan araç sayısı 11'dir. Bu servis araçları en yakın 3 km, en uzak 9 km mesafeden öğrenci taşımaktadırlar.

Bilekli İlköğretim Okulu'na 13 köyden 134'ü kız, 169'u erkek olmak üzere toplam 303 öğrenci taşınmaktadır. Bu okulun toplam derslik sayısı 8'dir. Taşınmalı eğitim için ayrılan araç sayısı 21'dir. Bu servis araçları en yakın 3 km, en uzak 11 km mesafeden öğrenci taşımaktadırlar.

Şekerköy İlköğretim Okulu'na 1 köyden 7'si kız, 7'si erkek olmak üzere toplam 14 öğrenci taşınmaktadır. Bu okulun toplam derslik sayısı 8'dir. Taşınmalı eğitim için ayrılan araç sayısı 1'dir. Bu servis aracı 2 km mesafeden öğrenci taşınmaktadır.

Yavuz Sultan Selim İlköğretim Okulu'na 8 köyden 43'ü kız, 44'ü erkek olmak üzere toplam 87 öğrenci taşınmaktadır. Bu okulun toplam derslik sayısı 11'dir. Taşınmalı eğitim için ayrılan araç sayısı 6'dır. Bu servis araçları en yakın 5 km, en uzak 15 km mesafeden öğrenci taşımaktadır.

Halil İbrahim Demir İlköğretim Okulu'na 6 köyden 107 kız, 119'u erkek olmak üzere toplam 226 öğrenci taşınmaktadır. Bu okulun toplam derslik sayısı 14'ür. taşınmalı eğitim için ayrılan araç sayısı 15'tir. Bu servis araçları en yakın 2 km, en uzak 5 km mesafeden öğrenci taşınmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı Taşınmalı İlköğretim Yönetmeliği (2000:6)'ne göre taşınmalı ilköğretim uygulama merkezlerinin belirlenmesindeki ölçütler

şunlardır:Taşımalı ilköğretim uygulaması yapılmadan önce okulların en az, en fazla, en uygun normlarının belirtilmesi ve bir öğretime düşecek öğrenci sayısının ya da bir sınıfta okuyacak öğrenci sayısının belirtilmesi gerekir. Bununla birlikte merkez okulun taşınan okula uzaklığı da önemlidir. Tüm ülkelerde bir ilkokul öğrencisinin ilkokula gidiş süresi en fazla 45 dakika dolayında kabul edilmektedir. Buna göre okulun öğrenci aldığı çevre alanı yayalar için yarıçapı 3 km, motorlu taşıt için 30 km olan bir dairedir. Taşımalı ilköğretimde merkez okulun tanımlanması ve belirli özellikleri taşıması büyük önem arz etmektedir. Öğrencisi taşınacak yerleşim yerinin taşıma merkezi ilköğretim okuluna uzaklığının, iklim şartları ve yol güvenliğine göre, en az 2 km olması esastır. Gerekğinde bu uzaklığın 1,5 km'ye kadar indirilmesine Planlama Komisyonu karar verebilir. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü, taşımalı İlköğretim Uygulaması kapsamına alınacak il merkezi ve ilçelere bağlı birimlerin en uygun merkezde gruplandırılmasını istemektedir (MEB, 2000).

Milli eğitim bakanlığı taşımalı eğitim uygulamasının gruplandırılması görevini ilçe milli eğitim müdürlüklerine vermiştir(MEB, 1994). Bu sebeple Birecik ilçe Milli Eğitim Müdürlüğü Taşımalı Eğitim Daire Başkanlığı ile yapılan görüşme sonucunda Birecik'teki taşımalı ilköğretim uygulamasında okulların gruplandırılmasına ilişkin edinilen ayrıntılı bilgiler okul okul şu şekilde sıralanabilir:

Toki İlköğretim Okulu

Ziyaret, Çiçekalan, Akarçay gibi çevre köylerin yakın çevredeki taşıma merkezi okullara, bu okulların bulunduğu köylerle aralarındaki çekişmelerden dolayı gitmedikleri, bu sebeple öğrencilerini Toki İlköğretim Okulu'na göndermek istedikleri belirtilmiştir.

Toki İlköğretim Okulu'nun kapasitesinin fazla olması ve okulun daha iyi durumda olması ile ilçe merkezinde bulunuyor olması dolayısıyla da velilerin öğrencilerini bu okula göndermek istediği belirtilmiştir.

Buna ek olarak, öğrencilerin kayıtlarının çevredeki merkezi okullar açılmadan önce Toki İlköğretim Okulu'nda olduğundan tekrar almak istemedikleri görülmüştür.

Ayrıca diğer taşıma merkezi okullara kıyasla bu okulun ilgili köylere daha yakın olması sebebiyle şoförler tarafından da bu güzergâh desteklenmiştir.

Böğürtlen İlköğretim Okulu

Damlıca köyündeki veliler öğrencilerini Kural İlköğretim Okulu'na kesinlikle göndermek istemediğinden, buradaki öğrencilerin Böğürtlen İlköğretim Okulu'na taşındıkları belirtilmiştir.

Ayran İlköğretim Okulu

Akpınar ve Yeni Akpınar köyleri Böğürtlen İlköğretim Okulu'na daha yakındır fakat Böğürtlen İlköğretim Okulu taşıma merkezi okul olmaya müsait değildir ve aynı zamanda yollar da stabilize olduğundan bu köylerin Ayran İlköğretim Okulu'na taşındığı ifade edilmiştir.

Ferit Aydın İlköğretim Okulu

Daha önce taşıma merkezi olan Ali Karaata İlköğretim Okulu kapandığı için buradaki öğrencilerin Ferit Aydın İlköğretim Okulu'na aktarıldığı belirtilmiştir.

Keskince, Geçittepe, Meteler gibi çevre köylerin şehir merkezindeki okula gelmek istedikleri belirtildi. Buna karşın, mesafenin uzaması sebebiyle oförlerin bu duruma itiraz ettiği ve komisyonun da bu itirazı uygun gördüğü ifade edilmiştir.

Şekerköy İlköğretim Okulu

8 derslikli küçük bir okul olduğu belirtildi. Sadece bir köyden taşıma yapılmaktadır.

Yatılı İlköğretim Bölge Okulu

Yatılı İlköğretim Bölge Okulu'nda öğrenci sıkıntısı çıktığı için özellikle küçük köylerdeki öğrenciler Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından YİBO'lara yönlendirilmek istenmektedir. Şu anda kapasitenin 520 olmasına karşın öğrenci mevcudu sadece 280 kişidir.

Yibo'ların miadının dolmakta olduğu ve kapanma tehlikesiyle karşı karşıya kaldığı komisyonda görevli yetkililer tarafından ifade edilmiştir. Bununla beraber, velilerin çoğunun çocuklarından ayrı kalmak istemediği için, çocuklarını YİBO'lara göndermeye sıcak bakmadıkları belirtilmiştir.

BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde Birecik'te taşınmalı ilköğretim uygulamasında yaşanan problemler ele alınmıştır. Yapılan görüşmeler sonucunda Birecik'te taşınmalı ilköğretim uygulamasında yaşanan sorunları paydaşlar genel olarak Tablo 4'te gösterildiği gibi ifade etmektedirler.

Tablo 4. Taşınmalı İlköğretim Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunları Gösterir Tablo

Karşılaşılan Sorun	Yönetici		Öğretmen		Öğrenci		Veli	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Öğrenciler çok zaman kaybı yaşıyorlar.	8	80	14	70	5	25	4	20
Taşınmalı öğrencilerde devamsızlık ve geç kalma sorunu daha fazla yaşanıyor.	7	70	16	80	-	-	-	-
Taşınmalı öğrenciler okulu benimseyemiyor.	6	60	16	80	12	60	-	-

(Devamı Var)

(Tablo 4. Devamı)

Karşılaşılan Sorun	Yönetici		Öğretmen		Öğrenci		Veli	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Uzun mesafeden gelen öğrenciler fiziksel yorgunluk yaşıyor.	5	50	11	55	2	10	1	5
Köyler arası gruplaşmalara bağlı olarak kavgalar yaşıyor.	8	80	13	65	7	35	-	-
Taşımali öğrenciler ders dışı faaliyetlere katılamıyor.	10	100	18	90	-	-	-	-
Taşımali öğrencilerin (kitap, defter vb. eğitim materyallerini) unutmalarından dolayı sıkıntılar yaşıyor.	-	-	16	80	-	-	-	-
Taşımali öğrenciler okul başarısını düşürüyor.	6	60	13	65	-	-	-	-
Okul fiziksel ve donanımsal yönden yetersizdir.	7	70	17	85	-	-	-	-
Taşıma merkezi okulunda rehber öğretmen yok.	8	80	-	-	-	-	-	-
Sınıf mevcudu normalden çok daha fazladır.	4	40	11	55	-	-	-	-
Okulda yemekhane yok veya yetersizdir.	10	100	17	85	-	-	-	-
Yemekler doyurucu değildir.	6	60	12	60	0	0	-	-
Velilerle iletişim sağlayamıyoruz.	8	80	17	85	-	-	-	-
Şoförler eğitimsizdir.	10	100	19	95	2	10	9	45

Tablo 4'te yer alan bulgular şu şekilde yorumlanabilir:

Taşımayla gelen öğrencilerin sabahları normal ders saatinden 10 ile 30 dakika daha erken geldikleri, ders çıkışında ise taşımayla gelmeyen arkadaşlarından geldikleri mesafenin uzunluğuna göre 15 ile 30 dakika daha geç evlerine ulaşabildikleri ifade edilmiştir. Yönetici ve öğretmenlerin bu durumdan rahatsız oldukları fakat bu durumdan daha çok etkilenen öğrenci ve velilerin bu durumdan rahatsız olmadıkları görülmüştür.

Ufacık çocuklar sabah bazen bizden önce okulda oluyor. İnsanın içi acıyor o saatte eski püskü kıyafetlerle okulun kapısında görünce ama elden gelen bir şey yok. Bu çocuklar zaten sabahın erken saatinden yola düşüyor, üstüne akşamında dönüşü var. Ben bu çocuklardan nasıl eğitsel performans bekleyeyim? *Öğretmen 3*

Devletimiz sağ olsun, çocuklarımızı okutmak için her gün servis kaldırıyor. Okula biraz erken gitmiş, eve biraz geç gelmiş bunlar olur. Bu çocukların evde kalıp davara, tarlaya gitmesinden iyidir. Okuyup bir meslek edinirler belki. *Veli 7*

Servislerin öğrencileri yetiştirebilmek için ve aynı zamanda servis sonrasında bir dolmuş turu yapabilmek için sabahın erken saatlerinde öğrencileri okula bırakması bu problemin sebebi olabilir. Elbette akşam saatlerindeki servis için de aynı husus geçerlidir.

Taşımayla gelen öğrencilerin okula devam ve geç kalma sorununun taşımayla gelmeyen arkadaşlarına göre daha fazla olduğu ve bunun sebebinin ise öğrencilerin taşıma servisini kaçırmaları ve aile ile iletişim kurulamamasının neden olduğu ifade edildi.

Öğrenciler derslere ucu ucuna yetişiyor. Servis şoförlerine ne kadar baskı yaparsak yapalım en fazla iki gün vaktinde geliyorlar, sonunda tekrar geç gelmeye başlıyorlar. Adamlar nasılsa paramızı alacağız, gelirimiz garanti gözüyle bakıyor. Nöbetçi arkadaşlar da yüz göz olmamak için çizelgerde duruma yer vermiyor. *İdareci 1*

Husus incelendiğinde öğrenci ve velilerin geç de olsa okula ulaşmaktan memnun olduğu, on beş dakikaya varan gecikmelerden sorun çıkmayacağı görüşünde olduğu anlaşılmıştır. Bu durumun şoförlerin genelde komşu ya da akraba olmalarıyla ilgili olabilir. Aynı zamanda öğrenci ve velilerin bazı aksaklıklarla da olsa okula devam etmek istediklerinin bir göstergesi kabul edilebilir.

Taşımayla gelen öğrencilerin taşıma merkezi okulunu kendi köy okulları gibi benimseyemedikleri ve bu yüzden okula karşı ilgisiz oldukları yöneticiler tarafından ifade edilmiştir. Öğretmenler ise taşımayla gelen öğrencilerin okulu benimseyememelerinden dolayı öğrencilerin okul ortamına ve kendilerine karşı ilgisiz olduklarını ifade ettiler. Öğrenciler ise taşıma merkezi okuluna gelmek yerine kendi köylerinde okula gitmek istediklerini ifade etmişlerdir.

Öğrenci hem köyüne uzakta hem yıllarca alıştığı okuluna. Üstelik günün belli saatlerinde taşıma merkezine gelip derslere girip servisle geri gidiyorlar. Çocuk çevreye uyum sağlayacak ki okulu benimsesin, maalesef çocuklarımızın büyük bölümü taşıma merkezini benimseyemiyor ki bu da başarıyı doğrudan etkiliyor. *İdareci 4*

Bizim köyümüzde okul vardır. Neden buraya geliyoruz? Devlet bizim köye öğretmen göndersin, okulumuzda derslere girelim. Sabah erken kalkıp hazırlanıyoruz, okula geliyoruz. Ne okula gelince bir şey yapabiliyoruz ne köyde davara çıkabiliyoruz. *Öğrenci 7*

Öğrenciler sabah erken saatte köylerinden ayrılarak taşıma merkezine götürüldüğünden okulu bir yorgunluk sebebi olarak görüyor olabilir. Bununla birlikte köylerinde okul olduğu halde devletin onları neden taşıdığı öğrencilere tam

olarak kavratılmamış olabilir ki bu durum öğrencilerin okula bakışı üzerinde olumsuz etki sahibidir.

Taşımayla gelen öğrencilerin özellikle ilk ders saatinde fiziksel yorgunluk yaşadıkları ve bunun sonucunda ilk ders saatinin verimsiz geçtiği öğretmenler ve yöneticiler tarafından ifade edilmiştir. Bu durumdan doğrudan etkilenen öğrenciler ise yorgunluk yaşamayıp tam aksine eğlenceli olduğunu ifade etmişlerdir. Buna ek olarak öğrencilerin köyde servislerini beklerken meydana açık alanda durduğu, dolayısıyla yazın güneşe kışın yağışa ve rüzgara maruz kaldıkları yapılan görüşmelerde anlaşılmıştır.

Taşımali öğrencilere bakıyoruz, özellikle ilk saatlerde, yorgunluktan uyukluyorlar. Burada yaşayan öğrenci sabah 7'de kalkıp hazırlanıyorsa taşımali öğrenci 6'da kalkıp hazırlanır. Haliyle çocuk uykusundan oluyor.
Öğretmen 5

Köyden çıkmak değişik oluyor. Bütün gün köyde oturmaktan sıkılıyorum. Hayvanlarla ilgilen, tarlaya git gel sıkılıyorum. Buraya geldiğim zaman farklı şeyler görüyorum, bazen çarşıya gidiyorum. Yoruluyorum ama çok eğleniyorum. Devlet iyi ki bu imkanı bize vermiş.
Öğrenci 10

Köyde meydana arabayı beklerken kışın üşüyoruz, bazen yağmur yağıyor. Yazın da çok güneş oluyor, çok sıcaklıyoruz. Benim burnumdan kan akmıştı geçen sene. Servis beklerken köpekler de geliyor bazen yanımızdan geçiyorlar, korkuyoruz.
Öğrenci 7

Köyde çalışmaktan bıkan bazı öğrencilerin taşımali sistemi bir kaçış yolu olarak gördüğü ve eğitsel açıdan olmasa da sosyal açıdan benimsediği söylenebilir. Buna ek olarak köy meydanında öğrenciler açık alanda beklediğinden mevsimsel problemlerle yüzyüze kalmaktadır ve bu durum öğrencilerin sağlığını tehdit etmektedir.

Taşıma merkezi okullara aynı köyden gelen öğrencilerin gruplaştığı ve oluşan bu gruplaşmalar sonucunda da kavgalar yaşandığı tüm paydaşlar tarafından ifade edilmiştir.

Öğrenciler tek gezmiyor. Özellikle aynı köyden olanlar birbirini sadık bir şekilde kolluyor. Mantıkları ise bugün sana bir şey olursa yarın bana da olabilir... Bu ortamda öğrencilerin daha riskli işlere bulaşması olasıdır. Masum bir korunma çabası çeteleşmeye doğru ilerleyebilir ki bu ancak idarelerce önlenemez.
Öğretmen 2

Bu durumun öğrencilerin içgüdüsel bir tavrı olduğu düşünülebilir. Yabancı oldukları bir ortamda, tanımadıkları insanlarla çevrililer, doğal olarak öğrenciler – kendilerince- görülen tehdit unsurlarından korunmak için bu yola gitmiş olabilir.

Taşımayla gelen öğrencilerin ders dışı faaliyetlere katılmadığı yönetici ve öğretmenler tarafından ifade edilmiştir. Öğrencilerin (etütler,kurslar,eğlence etkinlikleri, sosyal faaliyetler, vb.) ders dışı faaliyetlere katılmamasından dolayı hem ders içi faaliyetlerde hem de ders dışı faaliyetlerde diğer arkadaşlarından geride kaldıkları ifade edilmiştir.

Öğrencilerimiz için okul sonrasında egzersiz çalışmalarımız var ancak tahmin edersiniz ki taşımali öğrencilerimiz bu faaliyetlere katılmamaktadır. Servislerin ihale koşulları gereğince okulun son resmi ders saatinin bitiminde

öğrencileri alıp evlerine bırakması gerekiyor. Aynı zamanda bu servislerin minibüs hattını da yürütüyor olması öğrencileri bir an önce evlerine bırakıp hatta çalışmak için hızlı davranmalarına neden oluyor. *İdareci 5*

Görüldüğü üzere, bu sorunun temelinde uzak mesafeden taşıma ile gelen öğrencilerin yolda kaybettiği zamanın olduğu söylenebilir. Bununla beraber daha önce bazı idareci ve öğretmenlerin ifadelerinde de görülen servis şoförlerinin minibüs hattında çalışmak için öğrencileri hızlıca getirip götürmesi de bu aktivitelere katılımın önündeki engel olarak kabul edilebilir.

Öğrencilerin (kitap, defter vb. Eğitim malzemelerini) unutmalarından dolayı öğretmenler ders esnasında sıkıntılar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Taşımayla gelmeyen öğrencilerin böyle durumlarda öğle arası bile olsa bu eksiklerini tamamlayabildikleri; fakat taşımayla gelen öğrencilerin böyle durumlarda yapacakları bir şeyin olmadığı ifade edilmiştir.

Bu yaşlarda öğrencilerin eşyalarını evde unutmaları gayet doğal ancak taşınmalı öğrencilerimiz böyle bir hatayı yaptı mı telafisi maalesef mümkün olmuyor. Normal öğrencilerimiz eşyalarını unutunca eve beş dakika gidip gelebiliyorlar ama taşınmalı öğrencilerimiz bu durumu ertesi güne kadar telafi edemiyor. Bu da arkadaşları arasında öğretmene karşı mahcup duruma düşmelerine neden oluyor. *Öğretmen 8*

Taşınmalı eğitim kapsamındaki öğrencilerin normalden daha erken saatlerde uyanarak okula hazırlanması uykusuz kalmaya ve bu da eşyalarını hazırlarken eksiklikler oluşmasına sebep olabilir.

Taşımayla gelen öğrencilerin çoğunun okul başarısını düşürdükleri yönetici ve öğretmenler tarafından ifade edilmiştir. Bunun sebebinin ise taşımayla gelen öğrencilerin çoğunun birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan okullardan geldikleri ve okul ortamına ayak uydurmada zorluk çektiklerinden dolayı olduğu belirtilmiştir.

Her öğrenci özeldir, bir tanedir. Bunu kabul ediyorum ama taşıma ile gelen öğrenciler çok yetersiz, okulun başarısını aşağıya çekiyorlar. Taşınmalı oldukları için takviye kurslarına da katılamıyorlar. Yani arkadaşlarına karşı her türlü 1-0 yenik başlıyorlar. Köydeki okulda zaten birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılıyor, burada da ders biter bitmez gitmeleri gerektiği için egzersizlere katılamıyorlar. Sanki formalite olsun diye taşıyorlar gibi... *Öğretmen 7*

Öğrencilerimiz zehir gibi, yeterli ilgiyi gösterince öğreniyorlar ama temelleri çok eksik. Eminim köydeki öğretmen arkadaşlarımız ellerinden gelenin en iyisini yapıyordur. Tabii birleştirilmiş sınıflarda elinden gelenin en iyisi olsa ne olacak ki? Sonuçları işte ortada, taşınmalı normalden kat kat geride, birkaç istisnayı ayrı tutmak lazım tabii. *Öğretmen 1*

Keşke bu çocuklar ilkokuldan itibaren taşınmalı gelse ya da YİBO'ya sevk edilseydiler. Kapasiteleri çok yüksek ama ne yazık ki köy okullarında, nedendir bilmem, hep yetersiz yetiştiriliyorlar. Buraya gelip de bizim normal öğrencilerimizle eş bilgi düzeyinde olan taşınmalı öğrencimize henüz rastlamadım desem yalan olmaz. *İdareci 6*

Köylerdeki ilkokullarda mevcut ve öğretmen yetersizliğinden ötürü birleştirilmiş sınıf uygulamalarına gidilmektedir. Birleştirilmiş sınıf uygulamaları da bilindiği üzere, öğrencilerin kendilerini pek geliştirebileceği bir sistem değildir.

Doğal olarak taşıma merkezinde normal eğitimini gören öğrencilere kıyasla taşımalı öğrencilerin daha geri kaldığı söylenebilir. Ayrıca bu öğrencilerin servisle bir an önce evlerine dönmeleri gerektiğinden takviye kurslara kalamamalarının da bunda etkili olduğu söylenebilir.

Taşıma merkezi okullarının fiziki ve donanım yönünden eksik olduğu yönetici ve öğretmenler tarafından ifade edilmiş ve yapılan gözlemlerde de görülmüştür. Taşıma merkezi okullarının mevcut öğrenci sayısına karşın binaların yetersiz olduğu, fen ve bilgisayar laboratuvarlarının olmadığı, eğitim materyalleri açısından eksiklikleri olduğu tespit edilmiştir. Bu okullarda dinlenme ve spor alanlarının olmadığı yönetici ve öğretmenler tarafından ifade edilmiştir. Bunun sonucunda ise öğrencilerin öğle araları yemekten sonra ne dinlenebilecekleri bir dinlenme alanı ne de spor yapabilecekleri bir alan olmamasından dolayı yönetici ve öğretmenlerin sıkıntı yaşadıklarını belirtmiştir.

Öğretmen istediği kadar bilgili olsun, okulda kendisine bir laboratuvar verilmiyorsa teoriyi aktarmaktan öteye gidemez. Teoriyle de dersler ancak belli bir noktaya kadar anlaşılabilir. Öğrenci başarısı düşük olur. Buraya birçok köyden öğrencimiz gelmesine rağmen fiziksel olarak yeterli bir binada olduğumuz söylenemez. *Öğretmen 9*

Bizim de elimizde olan bir şey değil ki bu. Milli Eğitim'e defalarca yazmamıza rağmen bina fiziksel özelliklerini geliştirmek adına hiçbir girişim ortaya çıkmadı. Bugün bir sınıfı bile laboratuvara çevirsek ciddi masraflarla karşılaşıyoruz. Kaldı ki okula ekleme bir laboratuvar yaptırmak... *İdareci 4*

Bunun genel bir problem olduğu görülmüştür. Ülke genelindeki okullara bakıldığında genel bir fiziksel yetersizliğin söz konusu olduğu anlaşılacaktır. Bu yüzden Milli Eğitim Bakanlığı'nın planlama ya da bütçe yetersizliğinden kaynaklanan bir durum olduğu söylenebilir.

Taşıma merkezi okullarında rehber öğretmen olmadığı yöneticiler tarafından ifade edilmiş ve tarafımızca gözlenmiştir. Taşıma merkezi okullarda rehber öğretmen olmaması taşımayla gelen öğrencilerin hem uyum çalışmalarında yetersiz kalınmasına, hem okula uyum sağlamada öğrenciye yardımcı olmaya hem de taşımayla gelen öğrencilerin farklı ortamlardan gelen arkadaşlarıyla kaynaşmasına yardımcı olamamalarına neden olduğu anlaşılmıştır.

Taşıma merkezi okullarda mevcut kapasitenin üstünde öğrenci olması ve bunun sonucunda da sınıf mevcutlarının fazla olduğu yönetici ve öğretmenler tarafından ifade edildi. Taşımayla gelen öğrencilerin eğitim seviyelerinin düşük olmasının yanında sınıf mevcudunun da fazla olması öğretmenlere ders içi faaliyetlerde sıkıntılar yaşattığını ifade ettiler.

Okulun belli bir kapasitesi var ama Milli Eğitim Müdürlüğü bunun farkında değil gibi. Sırf bazı taşıma noktalarına yakın olduğumuz için sürekli öğrenci aktarıyorlar. Biz de belli sayıda öğrenciye hizmet edebiliriz canım. Belirli bir sayıdan sonra bizim de performansımız düşer, tamam ek ders iyi ama kafa kalmıyor bu defa da... *Öğretmen 11*

Sadece mevcut fazlalığı olsa o da iyi.... Öğrenciler sınıflarda hem gereğinden fazla kalabalık hem de yetmezmiş gibi öğrenciler birleştirilmiş sınıf ya da deneyimsiz öğretmenler elinden mezun olduğu için bize geldiğinde iki yönden hasarlıdır. Kalabalık ama bilgice ortalama bir sınıfa razıyım.

İdareci 7

Taşıma merkezi okullarda öğle araları öğrencilerin yemek yiyebilecekleri bir yemekhane olmadığı veya olanın da yetersiz olduğu yönetici ve öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Yemekhane olmayan okullarda öğrencilerin ya ayakta ya da okul bahçesinde yemeklerini yediklerini ve sonrasında da çöplerini yerlere attıklarını ifade etmişlerdir.

Bu durum okulların fiziksel durumuyla ilişkilidir. Okulun yapıldığı döneme göre inşa edildiği ve ileride ortaya çıkabilecek ihtiyaçların hesaplanmamış olduğu söylenebilir.

Taşıma merkezi okullarda öğrencilere gelen yemeklerin doyurucu olmadığı ve lezzetsiz olduğu yönetici ve öğretmenler tarafından ifade edilirken öğrenciler tarafından yemeklerin doyurucu ve birçoğu için evlerinde bile yiyemeyecekleri yemekleri okulda yediklerini belirtmişlerdir.

Çocuklara adam akıllı yemekler sunulmuyor. Günün menüsüne bakıyorsun etli makarna yazıyor diyelim. Gidip servislere baktığında lapa lapa haşlanmış iğrenç görümlü bir makarnanın içinde bir iki ufacık parça et görüyorsun. Yemekhaneciler kendilerine evden ayrı yemek getiriyor, hakka geçmemek için değil, mideleri yemekhanede çıkkanı almadığı için... *Öğretmen 9*

Yemekler konusunda sıkıntılarımız var. Yemekler kalabalık bir gruba yapıldığı için genelde tatsız tuzsuz oluyor. Şahsen benim midem almıyor. Ama gel gör ki çocukların önemli bir kısmı bayıla bayıla yiyor bu yemekleri. Evde o kadar yoksulluk çeken var ki alıp da şehir merkezinde çocukların önüne koysan ağızlarına almayacakları tarzda yemekler yiyorlar. *İdareci 5*

Taşıma merkezi okullara gelen öğrencilere aynı zamanda öğle yemeği hizmeti sunulmaktadır. Bu öğrencilere sunulan yemeklerin genel olarak lezzetsiz ve gelişigüzel yapıldığı öğretmen ve idarecilerin ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu durumun ihaleleri alabilmek için mümkün olan en düşük meblağları teklif eden şirketlerin eğitim-öğretim sürecinde zarar etmemek adına malzemedan çalması ya da en kalitesiz malzemeleri kullanmasıyla ilgili olabilir. Ancak bu bulguya rağmen öğrencilerin bazılarının bu yemekleri lezzetli bulması, taşıma bölgelerindeki yoksulluk durumundan kaynaklanıyor olabilir.

Taşıma merkezi okullarda yönetici ve öğretmenlerin büyük çoğunluğu velilerle iletişim sağlamakta zorluk yaşadıklarını vurgulamıştır. Bunun sebebinin ise ailelerin eğitim durumu, taşıma merkezi okulunun kendi köylerine olan uzaklığı ve ailelerin genel anlamda eğitime ilgisiz olmasıyla ilişkili olduğunu belirtmişlerdir.

Adam ta dört beş kilometre mesafeden geliyor, ben nasıl kalkıp da velisini çağırayım yazık günah. E kalkıp benim de gidecek halim yok, haftada topu topu bir günüm boş onda da oturup kafa dinlemek istiyorum, gidip de velilerle falan görüşmem, hiç kimse kusura bakmasın. *Öğretmen 2*

Aileler aman çocuğum okula gitsin de ucunda ne olursa olsun mantığına sahipler. Öyle kalkıp da öğrenci durumu öğrenme gibi bir adetleri yok. Kırk yılda bir bu tarafa işleri düşerse geçerken uğrarlar öyle. Hani sanki aman buraya kadar geldik uğramazsak ayıp olur dercesine... *Öğretmen 11*

Ben göreve başladıktan sonra iki kere veli toplantısı yapmayı denedim ama ne yaptysam taşımalı öğrencilerimizin ailelerini şu okula getiremedim. Artık ilgisizlikten mi eğitimsizlikten mi bilmiyorum ama öğrencileri konusunda aşırı derecede ilgisiz tavır sergiliyorlar. Benime evladım nerede, ne yapıyor, okulu nasıl, dersleri nasıl, öğretmenleri kimmiş diye bir merak bile etmiyorlar ya da günahlarını almayayım gelme imkanları da olmayabilir tabii. *İdareci 5*

Taşımalı eğitimle öğrenimini sürdüren öğrenci aileleri genel olarak tarım ya da hayvancılıkla geçim sağlamaktadır. Hal böyleyken bu ailelerin işlerini bırakarak okula gelmeleri pek mümkün görünmemektedir. Bununla beraber senede en azından bir defa veli toplantılarına katılımlarını sağlayamama da idarenin gereken duruşu sergileyememesiyle açıklanabilir.

Taşıma merkezi okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenler şoförlerin eğitilmesi gerektiği konusunda görüş birliğindedir. Yapılan görüşmelerde yöneticiler şoförlerin eğitimsiz tamamıyla ticari kaygılarla bu işi yaptığını ve yapılan sözleşme kurallarını ihlal ettiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler, şoförlerle iletişim kurmakta zorluk çektiklerini, onların öğrenci ve öğretmenlere karşı nasıl davranması gerektiği konusunda eğitilmeleri gerektiğini ifade etmiştir. Öğrenciler ise şoförlerin kendilerine karşı iyi davrandıklarını, kural ihlali yapmadıklarını söylemiştir. Buna ek olarak velilerden bazıları, şoförlerin eğitilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Valla M..... Abi çok güzel sürüyor. Hızlı değil, kızmıyor da bize zaten araba da güzel. Bize yolda müzik açıyor bazen. Hepimiz seviyoruz M..... Abi'yi, vallah, diğerlerine de sor inanmazsan. Hepimizi meydandan alıyor okula kadar getiriyor, sonra akşam geri topluyor meydana bırakıyor.

Öğrenci 3

Öğrencilerin genel düşüncesini Öğrenci 3'ün ifadeleri yansıtmaktadır. Öğrencilerin şoförlerden memnuniyetlerini ifade etmeleri onlardan çekiniyor olmalarıyla açıklanabilir. Buna ek olarak, muhtemelen, şoförler öğrencilerin komşu ya da akrabaları olduğundan öğrenciler şoförler hakkında olumsuz yorum yapmamış olabilir. Şoförlerin öğrencilerle komşu ya da akraba olma olasılığı ise kar edebilmek için bir köyün öğrencilerini ancak aynı köyde yaşayan bir şoförün taşınması gerektiği gerçeğiyle bağlantılıdır.

Öğretmen ve idarecilerin ise şoförlerden memnuniyetsizliklerini dile getirmeleri prosedürlere tam olarak uyan kimselerle çalışmak istemeleriyle açıklanabilir.

Görüşmeler neticesinde ihaleye katılan şoförlerin eli yüzü düzgün ve eğitilmiş kişilerden seçildiği ancak araçlarda bu kişilerin yerine başkalarının şoförlük yaptığı anlaşılmıştır. Şoförlerin eğitimsizlik ve kabalıkları bununla açıklanabilir. Yani bir eğitim yapılsa dahi asıl şoförler gideceğinden sahada çalışan şoförlere bir katkı sağlamayacağı söylenebilir.

Taşıma merkezi okullarda görev yapan öğretmenlerin memnun olmadığı ve diğer öğretmenlerin de bu okullarda görev yapmaya sıcak bakmadığı anlaşılmıştır. Taşıma merkezi okullarının çalışma şartlarının zorluğu, diğer okullara kıyasla daha fazla iş yükü olması ile taşınan sorumluluğun fazlalığı sebebiyle öğretmenler ve idareciler tarafından pek tercih edilmediği söylenebilir.

ÖNERİLER

Bu bölümde Birecik'te taşınmalı ilköğretim uygulamasının kalitesini nasıl arttırabileceğimiz sorusuna paydaşların verdiği cevaplar verilmeye çalışılmıştır. Yapılan görüşmeler sonucunda Birecik'te taşınmalı ilköğretim uygulamasının kalitesinin nasıl arttırılacağını paydaşlar genel olarak Tablo 5'te gösterildiği gibi ifade etmektedirler.

Tablo 5. İlçede Taşınmalı Eğitimde Karşılaşılan Sorunlara Dönük Önerileri Gösterir Tablo

Öneriler	Yönetici		Öğretmen	
	f	%	f	%
Taşıma merkezi okulunun fiziki imkânları iyileştirilmelidir.	8	80	17	85
Taşıma merkezi okullara sosyal etkinlik alanları yapılmalıdır.	5	50	8	40
Taşıma merkezi okullarının hizmet puanı arttırılmalıdır.	6	60	11	55
Yemeklerin kalitesi arttırılmalıdır.	9	90	13	65
Veliler okula getirilmelidir.	9	90	15	75
Rehberlik çalışmaları arttırılmalıdır.	7	70	16	80
Taşıma merkezi okullarının sayısı arttırılmalıdır.	6	60	14	70
Öğrenciler yatılı bölge okullarına yönlendirilmelidir.	3	30	9	45
Köylere durak yapılmalıdır.	5	50	11	55
Öğrenciler evlerden alınmalıdır.	4	40	10	50
Şoförler eğitilmelidir.	9	90	19	95
Şoför ve öğrencilerin kontrolü için görevli tayin edilmelidir.	1	10	4	20

Taşıma merkezi okullarının fiziki durumunun iyileştirilmesi, binaların onarılması ve gerekirse ek bina yapılması yararlı olabilir. Zira bu binalarda, yukarıda bahsedildiği üzere, çeşitli fiziksel eksiklikler tespit edilmiştir. Bunların balında yemekhane yokluğu ve spor salonu eksiklikleri gelmektedir.

Taşıma merkezi okullarda sosyal etkinlik uygulamalarının yapılması yararlı olacaktır. Bu sayede, taşımayla gelen öğrencilerin sosyalleşmesine dönük ortamlar oluşacak ve söz konusu öğrenciler okula uyumda mümkün olduğunca az sorun yaşayacaktır.

İdareci ve öğretmenleri bu okullarda görev yapmaya teşvik etmek amacıyla hizmet puanları yükseltilebilir. Hizmet puanının yükseltilmesiyle bu okulların daha çekici hale getirilebilmesi muhtemeldir. Dolayısıyla bu okulların, YİBO'larda olduğu gibi, hizmet puanları arttırılırsa öğretmen ve idarecilerce tercih edilme oranları artabilecek dolayısıyla buralardaki idareci ve öğretmen sıkıntısı en alt düzeye çekilebilecektir.

Evraklarda ifade edilen yemeklerin planlanan günlerde ve planlanan öğünlerde öğrencilere sunulması sağlanmalıdır. Bu şekilde hem beğenilmeyen yemekler dökülmeyecek dolayısıyla israfın önüne geçilecek hem de ihalelerde belirtilen standartlar uygulanmış olacaktır.

Okul- aile işbirliğinin sağlanabilmesi ve aileyi de eğitim sürecinin içine katabilmek için ailelerin okula getirilmesi yararlı olabilir. Bunun için ayın belirli dönemlerinde düzenli olarak taşımalı servis araçlarıyla okula getirilmeleri sağlanabilir.

Bütün taşıma merkezi okullarında Psikolojik Danışma ve Rehberlik servisleri aktif bir şekilde işe koşulmalıdır. Bu şekilde taşımalı öğrencilerin gerek uyum problemleri gerekse özel hayatlarıyla ilgili problemler derinleşmeden ortadan kaldırılabilecektir.

Taşıma merkezi okulların sayılarının arttırılması yararlı olabilir. Bu sayede bir taşıma merkezi okula düşen taşımalı öğrenci sayısı düşecek ve dolayısıyla daha iyi hizmet verilebilecektir. Ayrıca öğrencilerin taşımada geçirdikleri zamanın azalmasıyla öğrencilerin moral ve motivasyonları arttırılabilecektir.

Uzak mesafelerden gelen öğrenciler için taşıma merkezlerinin sayısı arttırılıncaya kadar, bu öğrencilerin YİBO'lara yönlendirilmesi yararlı olabilir. Bu sayede öğrencilerin zamanlarının büyük bölümünü yollarda geçirmesinin önüne geçilebilir ve bu süreçteki kaza tehlikelerinden uzak kalmaları sağlanabilir.

Öğrencilerin sabahları köylerinde taşıma servislerini bekleyecekleri bir durak yapılması çocukları mevsimsel olumsuzluklardan koruyabilecektir.

Bazı köylerdeki dağınık yerleşme nedeniyle öğrencilerin sabahları uzun mesafe yürüdükleri ve servise geç kalma sorunu yaşadıkları için öğrencilerin evlerden alınması yararlı olabilecektir.

Şoförlerin, öğrenci ve öğretmenlerle nasıl iletişim kurması gerektiği konusunda eğitilmeleri öğrenci taşıma sürecinde iletişimin mümkün olduğunca sağlıklı sürdürülmesine katkı sağlayabilir.

Şoför ve öğrencilerin kontrolü için görevli tayin edilmesi yönetici ve öğretmenlerin iş yükünü hafifletmesi yönüyle yararlı olacaktır. Buna ek olarak doğrudan bu işle görevli bir memur bulunması şoförlerin daha disiplinli çalışmasına katkı sağlayabilecektir.

KAYNAKÇA

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Karakütük, M. (1996). **Taşımali ilköğretim uygulaması ve sorunları**. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kavak, Y. (1997). **Dünyada ve Türkiye’de İlköğretim**. Ankara.
- Kaya, A. ve AKSU, B. (2009). Fırsat ve Olanak Eşitliğinin Sağlanmasında Bir Adım Olarak Taşımali Eğitim. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. C.8 s. 27 , ss. 177-189.
- MEB (2000), Taşımali İlköğretim Yönetmeliği, <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/69.html> adresinden 12.01.2013 tarihinde indirilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. (2003). *T.C. Resmi Gazete*, 25212, 27.08.2013.
- Sayısal Veriler. (2010). MEB, Ankara. <http://iogm.meb.gov.tr/tasimali/istatistik> adresinden 15.01.2013 tarihinde indirilmiştir.
- Şentürk, N. (2005). *Taşımali İlköğretim, Eğitimde Reform*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi – Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Taşımali İlköğretim Yönergesi. (1994). *Tebliğler Dergisi*, 2420, Aralık 1994.
- TUİK. (2000) 1980-2000 Genel Nüfus Sayımı Sonuçları
- TUİK. (2014) 2008-2013 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları
- Yeşilyurt, M. Ve Orak, S. (2007). İlköğretimde Taşımali Eğitim Araştırması Van İl Merkezi Örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. c.6 s.190, ss. 197-213.